

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Кафедра лісового господарства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Гарант освітньої програми

_____ С.А. Адаменко

“ _____ ” _____ 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ

Освітній рівень: Бакалавр

Галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Спеціальність: 205 «Лісове господарство»

Освітня програма: «Лісове господарство»

Факультет: Лісового і садово-паркового господарства

Умань – 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Лісова меліорація» для здобувачів вищої освіти спеціальності 205 «Лісове господарство» освітньої програми «Лісове господарство» ОР «Бакалавр». – Умань: Уманський НУС, 2020. – 16 с.

Розробник: Іщук Галина Петрівна, к.с.-г.н. доцент кафедри лісового господарства

_____ Г.П. Іщук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри лісового господарства

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри лісового господарства

_____ (Шлапак В.П.)
(підпис)

“28” серпня 2020 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету лісового і садово-паркового господарства

Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова _____ (Шемякін М.В.)
(підпис)

“28” серпня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – ECTS – 3	Галузь знань 20 аграрні науки та продовольство	Вибіркова	
Модулів – 3	Спеціальність: 205 «Лісове господарство»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 6		4-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		30	-
		Практичні	
		28	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		32 год.	
		Курсова проект	
		-	-
Індивідуальні завдання:			
-	-		
		Вид контролю: екзамен	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Як навчальна дисципліна лісова меліорація відноситься до вибіркового дисциплін з підготовки фахівців лісового і садово-паркового господарства.

Метою вивчення дисципліни "Лісова меліорація" є засвоєння закономірностей формування несприятливих для людини і сільськогосподарського виробництва природних явищ, ознайомлення з фізико-історичними особливостями їх прояву, вивчення науково обґрунтованих концепцій можливості попередження і зниження їх негативного прояву.

Завданням є встановлення лісобіологічних особливостей захисних лісових насаджень, використання яких дозволяє підвищити їх функціональну ефективність.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- природні фактори, які викликають необхідність лісової меліорації;
- об'єкти лісової меліорації;
- принципи розміщення захисних лісових насаджень;
- технологій створення захисних лісових насаджень і вирощування їх в різних ґрунтово-кліматичних зонах України.

На основі отриманих теоретичних знань та практичних навиків під час лекцій та практичних робіт студент повинен вміти:

- проектувати захисне лісове насадження;
- складати схеми змішування деревних і чагарникових порід при захисному лісорозведенні;
- використовувати набуті ними навички і вміння із застосуванням цих технологій.

Навчальні цілі.

Згідно Стандарту вищої освіти України (першого) бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 205 «Лісове господарство» дисципліна забезпечує набуттям студентом:

інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

практичні результати навчання:

1. Володіння базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства;
2. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності;
3. Застосовувати лісівничі загально відомі методи збору дослідницького характеру та його статистичного опрацювання;

4. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників дерев, деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і роботи аргументовані висновки;
5. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масиві і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і роботи аргументовані висновки;
6. Інтегрувати та вдосконалювати виробничі процеси ведення лісового господарства відповідно до чинних вимог;
7. Впроваджувати розроблені проектні рішення у виробництво та забезпечувати ведення лісового господарства на засадах наближеного до природи лісівництва;
8. Аналізувати результати досліджень лісівничо-таксаційних показників деревостанів, їх продуктивності, стану насаджень та довкілля.

загальної компетентності –

1. Знання і розуміння предметної області та розуміння професії;
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
3. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціалізовані (фахові) компетентності –

1. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного модулювання;
2. Здатність аналізувати стан дерев, лісостанів, особливості їх росту і розвитку на основі вивчення дослідних даних, літературних джерел та нормативно-довідкових матеріалів;
3. Здатність вирішувати поставлені завдання зі створення насаджень, їх вирощування та формування на основі вивчення літературних та нормативних джерел, передового виробничого досвіду;
4. Здатність планувати і реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого на екологічних засадах використання лісових ресурсів.

Лісова меліорація, як одна із профілюючих базових дисциплін в підготовці фахівців лісового господарства, тісно пов'язана програмою з багатьма дисциплінами профілю даної підготовки. Зокрема лісові культури, лісівництвом, геоботанікою, дендрологією, ґрунтознавством, фізіологією рослини, паркобудівництвом, озелененням та іншими.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоритичні основи захисного лісорозведення

Змістовий модуль 1. Історія захисного лісорозведення та несприятливі фактори розвитку ерозії.

Тема 1. Значення лісомеліоративних насаджень для сільського господарства та особливості розвитку захисного лісорозведення.

Тема 2. Несприятливі фактори оточуючого середовища.

Змістовий модуль 2. Агролісомеліоративне та ерозійне районування території України та особливості систем захисту ґрунтів від ерозії.

Тема 3. Агролісомеліоративне районування території України.

Тема 4. Ерозія. Класифікація та її види. Агротехнічні протиерозійні заходи.

Тема 5. : Земельні фонди та розміщення захисних лісонасаджень

Модуль 2. Системи захисних лісових насаджень

Змістовий модуль 3. Полезахисні лісові смуги та протиерозійні лісові насадження.

Тема 6. Полезахисне лісорозведення

Тема 7: Агротехніка створення лісових смуг

Тема 8. Протиерозійні лісові насадження.

Тема 9. Лісогосподарський догляд за лісовими культурами.

Змістовий модуль 4. Економічна ефективність лісомеліоративних насаджень.

Тема 10. Економічна ефективність полезахисних та протиерозійних лісових насаджень.

Змістовий модуль 5. Лісомеліорація пісків.

Тема 11. Загальні відомості про піскти.

Тема 12. Захисні лісові насадження на пісках.

Модуль 3 Лісомеліорація гірських та техногенних ландшафтів

Змістовий модуль 6. Лісові меліорації гірських та техногенних ландшафтів.

Тема 13. Характеристика та меліорація гірських територій.

Тема 14. Лісомеліоративні протиерозійні заходи гірських територій.

Тема 15. Загальна характеристика техногенних ландшафтів та технологічні аспекти створення лісомеліоративних насаджень на порушених територіях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					Заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		л	пр.	інд.	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Історія захисного лісорозведення та несприятливі фактори розвитку ерозії.									
Тема 1. Мета і завдання захисного лісорозведення. Історія степового лісорозведення.	3	2	-	-	1				
Тема 2. Несприятливі фактори оточуючого середовища.	3	2	-	-	1				
Разом за змістовим модулем 1.	6	4	-	-	2				
Змістовий модуль 2. Агролісомеліоративне та ерозійне районування території України та особливості систем захисту ґрунтів від ерозії.									
Тема 3. Агролісомеліоративне районування території України.	9	2	2	-	5				
Тема 4. Ерозія. Класифікація та її види. Агротехнічні протиерозійні заходи.	9	2	2	-	5				
Тема 5. Земельні фонди і заходи їх охорони.	11	2	4	-	5				
Разом за змістовим модулем 2	29	6	8	-	15				
Модульний контроль №1	-	-	-	-	-				
Модуль 2									
Змістовий модуль 3. Полезахисні лісові смуги та протиерозійні лісові насадження.									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 6. Полезахисні смуг їх функціональні особливості та агротехніка створен.	8	4	2	-	2				
Тема 7. Протиерозійна роль лісомеліоративних насаджень та насаджень яружно-балкових землях.	6	2	2	-	2				
Тема 8. Ведення господарства в захисних насадженнях.	6	2	2	-	2				
Разом за змістовим модулем 3.	20	8	6	-	6				
Тема 9. Економічна ефективність полезахисних лісових смуг .	5	1	2	-	2				
Тема 10. Економічна ефективність протиерозійних лісових насаджень.	5	1	2	-	2				
Разом за змістовим модулем 4	10	2	4	-	4				
Змістовий модуль 5. Лісомеліорація пісків									
Тема 11. Загальні відомості про піскти.	5	2	2	-	1				
Тема 12. Захисні лісові насадження на пісках.	5	2	2	-	1				
Разом за змістовим модулем 5.	10	4	4	-	2				
Модульний контроль № 2	-	-	-	-	-				
Модуль 3									
Змістовий модуль 6. Лісові меліорації гірських та техногенних ландшафтів									

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Тема 13. Характеристика та меліорація гірських територій.	5	2	2		1				
Тема 14. Лісомеліоративні протиерозійні заходи гірських територій.	5	2	2		1				
Тема 15. Загальна характеристика техногенних ландшафтів та технологічні аспекти створення лісомеліоративних насаджень на порушених територіях.	5	2	2		1				
Разом за змістовим модулем 6.	15	6	6		3				
Модульний контроль №3	-	-	-	-	-				
ІНДЗ	-	-	-	-	-				
Усього годин	90	30	28	-	32				

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість год.	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	ЗМ№2 Т3. Пр. з. №1. Аналіз природно-кліматичних умов певної місцевості.	2	
2	ЗМ№2. Т5. Пр. з. №2. Оцінка рельєфу місцевості та меліоративна організація території: 2.1. Оцінка рельєфу місцевості. 2.2. Виділ земельні фонди	2	
3	Модульний контроль №1		
4	ЗМ№3. Т6. Пр. з. №3. Розробка меліоративних заходів на привододільному фонді:		
	3.1. Розробка меліоративних заходів на привододільному фонді.	2	
	3.2. Обґрунтування конструкції і параметрів полезахисних смуг на привододільному фонді.	2	
5	ЗМ№3. Т7. Пр. з. №4. Розробка меліоративних заходів на присітковому фонді.		
	4.1. Розробка меліоративних заходів на присітковому фонді.	2	
	4.2. Визначення конструкції і параметрів полезахисних смуг на присітковому фонді.	2	
6	ЗМ№3. Т7. Пр. з. №5. Розробка меліоративних заходів на гідрографічному фонді.	2	
7	ЗМ№3 Т8. Пр. з. №6. Визначення необхідної лісистості та агротехніка створення захисних лісонасаджень.	1	
8	ЗМ№3 Т8. Пр. з. №7. Реконструкція полезахисних лісових смуг.	1	
9	ЗМ№3. Т8. Пр. з. №8. Рубки формування (догляду) в лісомеліоративних смугах.	1	
10	ЗМ№3 Т8. Пр. з. №9. План створення лісового розсадника.	1	
11	ЗМ№4. Т9. Пр. з. №10. Розрахунок витрат на створення 1 га основних полезахисних смуг (технологічна карта)..	2	
12	ЗМ№4. Т10. Пр. з. №11. Розрахунок економічної ефективності 1 га основних полезахисних лісосмуг.	2	
13	ЗМ№5. Т12. Пр. з. №12. Закріплення та заліснення пісків.	2	
	Модульний контроль №2		
14	ЗМ№6. Т15. Пр. з. №13. Лісогосподарська рекультивація порушених земель.	2	
15	ЗМ№6. Т15. Пр. з. №14. Захисні лісонасадження навколо водоймищ.	2	
16	Модульний контроль №3		
17	Всього	28	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	ЗМ 1. Тема 1. Сучасний стан агролісомеліорації	2	
2	ЗМ 1. Тема 1. Класик лісової меліорації професор В.О. Бодров.	2	
3	ЗМ 1. Тема 2. Розвиток захисного лісорозведення в Україні пов'язаний із організацією наукових і навчальних закладів .	2	
4	ЗМ 2. Тема 3. Ґрунтово-кліматичні зони України. Лісові породи для лісомеліоративних насаджень	2	
5	ЗМ 2. Тема 3. Прогнозування водяної ерозії ґрунту на схилах. Твердий поверхневий стік, його особливості, одиниці виміру. Характеристика ґрунтів за ступенем їх змиття.	2	
6	ЗМ 2. Тема 4. Лісомеліоративна характеристика деревних порід. Вітропроникність лісових смуг.	2	
7	ЗМ 2. Тема 4. Агротехніка створення протиерозійних лісових смуг. Догляд за деревостаном у лісонасадженнях	2	
8	ЗМ 2. Тема 5. Захисні насадження на яружно-балкових землях, вздовж транспортних магістралей, біля водойм і в долинах річок.	2	
9	ЗМ 2. Тема 5. Доповнення та виправлення захисних смуг.	2	
10	ЗМ 2. Тема 5. Лісові смуги спеціального призначення (на зрошуваних та осушених землях, пасовищах, для садів, розсадників, плантацій та інших угідь). Лісові смуги спеціального призначення (на зрошуваних та осушених землях, пасовищах, для садів, розсадників, плантацій та інших угідь).	2	
11	ЗМ 4. Тема 9, 10. Ефективність захисних лісових насаджень.	2	
12	ЗМ 5. Тема 11. Походження пісків та їх характеристика. Закріплення та залісення пісків	2	
13	ЗМ 5. Тема 12. Несприятливі природні явища в горах: водяна ерозія ґрунту, селеві потоки, снігові лавини, обвали, оповзні. Заходи з їх попередження. Технологія залісення гірських схилів	2	
14	ЗМ 6. Тема 13. Лісомеліоративні насадження кар'єрів.	2	
15	ЗМ 6. Тема 14. Умови виникнення техногенних ландшафтів, класифікація порушених земель.	2	

16	ЗМ 6. Тема 15. Технологія створення захисних лісових насаджень в умовах техногенних ландшафтів.	2	
Разом		32	

7. Методи навчання

Лісова меліорація як наукова дисципліна використовує методи суміжних дисциплін: лісівництва, лісознавства, лісової таксації, лісових культур, дендрології, ґрунтознавства, геодезії, агрономії, метеорології, а також власні методи розроблені для дослідження впливу захисних лісонасаджень на прилеглі агрофітоценози.

У відповідності з характером пізнавальної діяльності студентів, під час вивчення дисципліни «Лісова меліорація» застосовуємо різноманітні методи навчання, а саме:

- словесні;
- наочні;
- практичні;
- пояснювально-ілюстративний;
- метод ілюстрації

8. Методи контролю

Методи контролю: поточне тестування, самостійні роботи (у вигляді реферату, презентації, описової роботи), підсумкові екзаменаційні питання, оцінка за курсову роботу.

9. Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

Поточне тестування та самостійна робота																Під- сумко- вий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2			Модул. контр.	Змістовий модуль 3			Змістовий модуль 4		Змістовий модуль 5		Модул. контр.	Змістовий модуль 6		Модул. контр.	30	100
Пр.з.1	Пр.з.2	Пр.з.3	Пр.з.4	Пр.з.5		Пр.з.6	Пр.з.7	Пр.з.8	Пр.з.9	Пр.з.10	Пр.з.11	Пр.з.12		Пр.з.13	Пр.з.14			
70 балів																		
2	2	2	2	2	8	2	2	2	2	2	2	2	8	2	2	8		
Самостійна робота				Самостійна робота								Самостійна робота						
2		4				4			4		2			2				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Конспекти лекцій, методичні розробки до проведення практичних занять, навчальні посібники, нормативні документи, ілюстративні матеріали, природний матеріал.

1. Ішук Г.П. Лісова меліорація: Методичні вказівки для виконання практичних робіт з дисципліни «Лісова меліорація» студентам освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 205 «Лісове господарство» – Уманський НУС, 2018. – 87 с.
2. Ішук Г.П. Лісова меліорація: Методичні вказівки для забезпечення самостійної роботи студентів освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 205 «Лісове господарство» – Уманський НУС, 2018. –16 с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Гладун Г.Б. Лісові меліорації агроланшафтів: словник-довідник основних термінів та визначень – Х. : Нове слово, 2003. – 164 с.
2. Энциклопедия агролесомелиорации / Составитель и главный редактор С.С. Павловський. Волгоград: ВНИАЛМИ, 2004. – 676с.
3. Калінін М.І. Лісові культури і захисне лісорозведення – Львів: Світ, 1994. – 295 с.
4. Калінін М.І., Мельник О.С. Теоретичні основи лісових меліорацій. – Львів: Світ, 1991. – 261 с.
5. Каплуновський П.С., Фегер Ю.І. Лісовий розсадник.– Ужгород: Карпати, 1987.–102 с.
6. Колеснеченко М.В. Лесомелиорация с основами лесоводства.– М.: Колос, 1981. – 335 с.

7. Лісівництво та захисне лісорозведення. – Київ. – Урожай. – 1971, – 296 с.
8. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Дударець С.М., Малюга В.М. Лісові меліорації: підруч. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 283 с.
9. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Ведмідь М.М. Системи захисту ґрунтів від ерозії.– К.: Злато яр, 2004 – 435 с.
10. Сазонов І.Н., Штофель М.А., Пилипенко А.І. Система заходів проти ерозії ґрунту.– К.: Вища школа, 1984. – 248 с.
11. Свиріденко В.С., Шведенко А.Й. Лісівництво.– К.: Сільгоспосвіта, 1995. – 364 с
12. Сус Н.І. Агролесомеліорація. – М.: Агромиздат, 1956. – 506 с.
13. Остапенко Б.Ф., Швиденко К.М. Лесоводство и лесомеліорація. – К: Вища школа. Головне изд-во, 1989. – 311 с.
14. Штофель М.О. Лісова меліорація: методичні вказівки до курсового для студентів лісгосподарського факультету. – К.: Видавничий центр НАУ, 2007. – 78 с.

Допоміжна

1. Вакулюк П.Г., Самоплавський В.І. Лісовідновлення та лісорозведення в Україні. – Х.: Прапор, 2006. – 384 с.
2. Герасименко П.І. Лесная меліорація.– К.: Вища школа, 1990. – 280 с.
3. Гладун Г.Б., Трофименко М.Є., Лохматов М.А. Захисні лісові насадження. – Х.: Нове слово, 2005, – 390 с.
4. Зелений щит полів. / За ред. В.І. Коптева. - К.: Урожай, 1995. -87 с
5. Калинин М.И. Лесные меліорации в условиях эрозийного рельефа.– Львов: Вища школа, 1982. – 279 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Вільна енциклопедія: [Електронний ресурс] – Режим доступу: : <http://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Законодавство земель: [Електронний ресурс] – Режим доступу: : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term>